

Poselství Svatého otce Lva XIV. k 34. světovému dni nemocných

Samaritánův soucit: milovat tím, že neseme bolest druhého člověka

Drazí bratři a sestry,

34. světový den nemocných bude slavnostně oslaven v Chiclayo v Peru dne 11. února 2026. Při této příležitosti jsem se rozhodl použít obraz milosrdného Samaritána, který je vždy aktuální a potřebný k tomu, abychom znovu objevili krásu lásky a sociální rozměr soucitu a abychom zaměřili pozornost na potřebné a trpící, k nimž patří nemocní.

Všichni jsme slyšeli a četli tento dojemný text svatého Lukáše (srov. Lk 10, 25–37). Na otázku učitele zákona, kdo je jeho bližní, kterého má milovat, Ježíš odpovídá vyprávěním příběhu: muž, který cestoval z Jeruzaléma do Jericha, byl přepaden lupiči a ponechán napůl mrtvý; kněz a levita prošli kolem, ale jeden Samaritán se nad ním slitoval, ošetřil mu rány, odnesl ho do hostince a zaplatil za jeho ošetření. Chtěl jsem navrhnout úvahu o tomto biblickém úryvku s hermeneutickým klíčem encykliky *Fratelli tutti* mého milovaného předchůdce papeže Františka, kde soucit a milosrdenství vůči potřebným nejsou redukovány na pouhé individuální úsilí, ale realizují se ve vztahu k bratrovi v nouzi, k těm, kteří se o něj starají, a v konečném důsledku k Bohu, který nám dává svou lásku.

1. *Dar setkání: radost z blízkosti a přítomnosti*

Žijeme ponoření v kultuře rychlosti, bezprostřednosti, spěchu, ale také marnotratnosti a lhostejnosti, která nám brání přiblížit se a zastavit se na cestě, abychom se podívali na potřeby a utrpení, jež nás obklopují. Podobenství vypráví, že Samaritán, když uviděl zraněného, „neprošel kolem“, ale věnoval mu otevřený a pozorný pohled, pohled Ježíše, který ho vedl k lidské blízkosti a solidaritě. Samaritán „se zastavil, přistoupil k tomu zraněnému a osobně se o něj postaral, dokonce věnoval své peníze na pokrytí jeho potřeb. Především mu dal [...] svůj čas“.¹ Ježíš neučí, *kdo* je bližní, ale *jak* se stát bližním, tedy jak se my sami máme stávat bližními.² V tomto ohledu můžeme se svatým Augustinem říci, že Pán nechtěl učit, kdo je bližním toho muže, ale komu se on má stát bližním. Nikdo totiž není bližním druhého, dokud se k němu dobrovolně nepřiblíží. Bližním se tedy stal ten, kdo prokázal milosrdenství.³

Láska není pasivní, ale jde vstříc druhému; být bližním nezávisí na fyzické nebo sociální blízkosti, ale na rozhodnutí milovat. Proto se křesťan stává bližním toho, kdo trpí, a následuje příklad Krista, pravého božského Samaritána, který se přiblížil zraněnému lidstvu. Nejde o prostá filantropická gesta, ale o znamení, v nichž lze vnímat, že osobní účast na utrpení druhého znamená darovat sebe sama, znamená jít nad rámec uspokojování potřeb, aby se součástí daru stala naše osoba.⁴ Tato láska se nutně živí setkáním s Kristem, který se z lásky obětoval za nás. Svatý František to velmi dobře vysvětlil, když mluvil o svém setkání s malomocnými a řekl: „Sám Pán mě k nim přivedl“,⁵ protože skrze ně objevil sladkou radost lásky.

¹ František, encyklika *Fratelli tutti* (3. října 2020), 63.

² Srov. *tamtéž*, 80–82.

³ Srov. sv. Augustin, *Promluvy*, 171, 2; 179 A, 7.

⁴ Srov. Benedikt XVI., encyklika *Deus caritas est* (25. prosince 2005), 34; Sv. Jan Pavel II., apoštolský list *Salvifici doloris* (11. února 1984), 28.

⁵ Sv. František z Assisi, *Testamento*, 2: *Fonti Francescane*, 110.

Dar setkání vychází z vazby na Ježíše Krista, v němž rozpoznáváme milosrdného Samaritána, jenž nám přinesl věčné zdraví a kterého zviditelňujeme, když se skláníme před zraněným bratrem. Svatý Ambrož říká: „Protože nám nikdo není bližší než ten, kdo uzdravil naše rány, milujme ho jako Pána a milujme ho také jako bližního: nic totiž není tak blízké jako hlava k údům. Milujme také toho, kdo napodobuje Krista: milujme toho, kdo trpí pro chudobu druhých, kvůli jednotě těla.“⁶ Být jedno v tom Jediném, v blízkosti, v přítomnosti, v přijaté a sdílené lásce a těšit se, jako svatý František, z radosti, že jsme ho potkali.

2. Společné poslání v péči o nemocné

Svatý Lukáš pokračuje tím, že Samaritán „pocítil soucit“. Mít soucit znamená prožívat hluboký cit, který vede k činu. Je to pocit, který pramení z nitra a vede k angažovanosti vůči utrpení druhých. V tomto podobenství je soucit charakteristickým rysem aktivní lásky. Není teoretický ani sentimentální, ale promítá se do konkrétních činů. Samaritán se přiblíží, ošetří rány, postará se o raněného a pečuje o něj. Ale pozor, nedělá to sám, individuálně. „Samaritán objevil hostinského, který se mohl o toho muže postarat. Také my jsme povoláni spojit se jako rodina, která je silnější než souhrn jednotlivých malých členů.“⁷ Sám jsem ve své zkušenosti misionáře a biskupa v Peru zakusil, jak mnozí lidé sdílí milosrdenství a soucit podobně jako Samaritán a hostinský. Rodinní příslušníci, sousedé, zdravotníci, lidé zapojení do pastorační péče ve zdravotnictví a mnoho dalších, kteří se zastaví, přiblíží, ošetří, odvezou, doprovodí a nabídnou, co mají, dávají soucitu sociální rozměr. Tato zkušenost, která se uskutečňuje v síti vztahů, přesahuje pouhé individuální úsilí. V apoštolské exhortaci *Dilexi te* jsem proto péči o nemocné označil nejen za „důležitou součást“ poslání církve, ale také za autentický „církevní úkon“ (č. 49). Citoval jsem v ní svatého Cypriána, abych ukázal, jak v této dimenzi můžeme prověřit zdraví naší společnosti: „Tato epidemie, tato morová rána, která se jeví jako strašná a zhoubná, zkouší spravedlnost každého z nás a prověřuje city lidstva: zda zdraví slouží nemocným, zda příbuzní s úctou milují své blízké, zda páni mají soucit se svými služebníky, jimž je zle, zda lékaři neopouštějí nemocné, kteří žádají o pomoc.“⁸

Být jedno v tom Jediném znamená cítit se skutečně jako členové jednoho těla, v němž podle svého povolání neseme Pánův soucit s utrpením všech lidí.⁹ Navíc bolest, která nás dojí, není bolestí cizí, je to bolest člena našeho vlastního těla, o kterého se máme podle příkazu naší Hlavy starat pro dobro všech. V tomto smyslu se ztotožňuje s bolestí Kristovou, a pokud je křesťansky obětována, urychluje naplnění modlitby samotného Spasitele za jednotu všech.¹⁰

3. Vždy vedeni láskou k Bohu, abychom se setkali sami se sebou a se svým bratrem

V dvojím přikázání: „Miluj Pána, svého Boha, celým svým srdcem, celou svou duší, celou svou silou i celou svou myslí a svého bližního jako sám sebe“ (Lk 10, 27), můžeme rozpoznat prvenství lásky k Bohu a její přímý dopad na způsob, jakým člověk miluje a navazuje vztahy ve všech jejích rozměrech. „Láska k bližnímu je hmatatelným důkazem opravdovosti lásky k Bohu, jak dosvědčuje apoštol Jan: „Boha nikdo nikdy nespátřil. Když se milujeme navzájem, Bůh zůstává v nás a jeho láska je v nás přivedena k dokonalosti. [...] Bůh je láska; kdo zůstává v lásce, zůstává v Bohu a Bůh zůstává v něm

⁶ Sv. Ambrož, *Pojednání o Lukášově evangeliu*, VII, 84.

⁷ František, encyklika *Fratelli tutti* (3. října 2020), 78.

⁸ Sv. Cyprián, *De mortalitate*, 16.

⁹ Srov. sv. Jan Pavel II., apoštolský list *Salvifici doloris* (11. února 1984), 24.

¹⁰ Srov. *tamtéž*, 31.

(1 Jan 4, 12–16)“¹¹ Ačkoli je předmět této lásky odlišný: Bůh, bližní a my sami, a v tomto smyslu je můžeme chápat jako odlišné lásky, jsou vždy neoddělitelné.¹² Prvenství Boží lásky znamená, že člověk jedná bez osobního zájmu nebo odměny, ale jako projev lásky, která přesahuje rituální normy a promítá se do autentického uctívání: sloužit bližnímu znamená fakticky milovat Boha.¹³

Tato dimenze nám také umožňuje pochopit, co znamená milovat sebe sama. Znamená to zbavit se zájmu zakládat své sebevědomí nebo pocit vlastní důstojnosti na stereotypech úspěchu, kariéry, postavení nebo původu¹⁴ a znovuobjevit své místo před Bohem a bratrem. Benedikt XVI. řekl, že „lidské stvoření má duchovní přirozenost a realizuje se v meziosobních vztazích. Čím autentičtěji je žije, tím více dozrává také jeho osobní identita. Člověk se neuskutečňuje tím, že se izoluje, ale tím, že navazuje vztahy s druhými a s Bohem“.¹⁵

Drazí bratři a sestry, „skutečným lékem na rány lidstva je životní styl založený na bratrské lásce, která má svůj kořen v lásce Boží“.¹⁶ Upřímně si přeji, aby v našem křesťanském životním stylu nikdy nechyběla tato bratrská, „samaritánská“, inkluzivní, odvážná, angažovaná a solidární dimenze, která má své nejhlubší kořeny v našem spojení s Bohem, ve víře v Ježíše Krista. Zapálení touto Boží láskou se budeme moci skutečně obětovat pro dobro všech trpících, zejména našich nemocných, starých a strádajících bratří.

Povznesme svou modlitbu k Panně Marii, Uzdravení nemocných; prosíme o její pomoc pro všechny, kteří trpí, kteří potřebují soucit, naslouchání a útěchu, a prosme o její přímluvu touto starobylou modlitbou, která se recitovala v rodinách za ty, kdo jsou nemocní a trpí bolestí:

Sladká Matko, neodcházej,
neodvracej ode mě svůj pohled.
Pojď se mnou kamkoli a nikdy mě nenechávej samotného.
Ty, která mě vždy chráníš
jako moje pravá Matka,
učiň, ať mi žehná Otec,
Syn a Duch Svatý.

Z celého srdce uděluji své apoštolské požehnání všem nemocným, jejich rodinám i těm, kteří se o ně starají, zdravotnickým pracovníkům, lidem zapojeným do zdravotnické pastorační péče a zvláště těm, kteří se účastní tohoto Světového dne nemocných.

Ve Vatikánu, 13. ledna 2026

LEV XIV.

¹¹ Apoštolská exhortace *Dilexi te* (4. října 2025), 26.

¹² Srov. *tamtéž*.

¹³ Srov. František, encyklika *Fratelli tutti* (3. října 2020), 79.

¹⁴ Srov. *tamtéž*, 101.

¹⁵ Benedikt XVI., encyklika *Caritas in veritate* (29. června 2009), 53.

¹⁶ František, *Poselství účastníkům 33. Mezinárodního festivalu mladých (MLADIFEST), Medžugorje, 1.–6. srpna 2022* (16. července 2022).